

# SANCTI EULOGII

ARCHIEPISCOPI TOLETANI MARTYRIS

## DE VITA ET PASSIONE SS. VIRGINUM FLORÆ ET MARIÆ.

### PRÆFATIO AUCTORIS

1. Cum ad laudem Christi pertineat cultus reverentiae, qui martyribus exhibetur, respondet tamen fidelibus in remedium animarum, quidquid religiositer in festivitatibus agitur beatorum: praesertim, cum per hoc, et per ipsorum patrocinia martyrum et summi Redemptoris acquiritur praemium, in cuius honorem virtutem recolunt sanctorum; ergo nostrarum virginum Florae et Mariae tropaea digesturi insignia non facundiae lepori, non tonantibus euphoniis verborum serviamus; sed quod fidelibus simpliciter rei gestae veritatem insinuet, observemus: quia sufficere nostris credimus veritatem pura simplicitate digestam, quam vano inflatam cultu fallaciam. Et sat nobis est fideliter referre quod fuit; quia non congruit sub venustate sermonis rem quae non exstiterit adhibere. Illibata namque veritas, quoquo modo proferatur, firmiori gressu consistit, et ornatissime sicut mendacium paululum perseverat. Nec patitur Christus assertorem iustitiae immunem esse benedictionis praemio, cum tamen reata homicidii astringatur prolator mendacii.

2. Harum igitur vocationem virginum quae dispari solo progenitae, et pari mortis occasu caelestibus adunatae sunt, sigillatim exponi necesse est; et quibus modis unaquaque earum praedestinatae sanctificationis culmen attigerit, Deo fautore, saltem ex illi digeramus stylo.

*S. Florae genitores et eorum patria. Corduba nascitur et patre mortuo, pie a matre educatur. Mira Florae abstinentia.*

3. Primum igitur specie decoris et venustate corporis aeternum florens virgo sanctissima Flora, sed interiori habitu florentissima, matrem Christianam habens (1) ex vico Ausinianus, qui ex parte occidentali milliariibus octo a Corduba distat, purissimis et nobilibus, ut ita dixerim, perfunctam natalibus, patrem vero gentilem ex oppido habuit Hispalensi. Hi, nescio qua occasione, propriis locis exsules, Cordubam degendi gratia accesserunt. Qui ex ultimo partu suo hanc infantulam procrearunt, et sublato per mortem genitore, fidelissimae genitricis tutela sponsa Christi nutritur. Quam pia mater sacrae religionis legibus infuens, docuit fideli credulitate colere Christum Deum, qui per uterum Virginis Mariae ad nos ultimo tempore veniens, et per assumptam humanitatem hominibus proximus factus, per ineffabi-

A lem quoque Deitatem suam invisibilis, incomprehensibilis, et inextimabilis semper exstitit. Venerabilis namque puella tenerrimis annis fidei pietatem ebibens, cepit intra mentis recessum altare sanctum construere, quo placita operum bonorum holocaustata Christo semper offerret. Quae ab ipsis rudimentis infantiae cunctis se vanitatibus saeculi privans, totum quod illa aetas (utpote plenitudine scientiae expers) pueriliter affectat, superno iam delibuta rore conculcat. Nam quodam tempore, cum genitricem ejus adirem causa dignoscendi principium hujus puellae conversationis, ipsa genitrix inquit: « In veritate vobis loquor, quod ineuntibus annis Christi amorem pectore suo recondens filia mea, saecularium oblectationum cultum usquequaque spreverit, ac semper quae Dei sunt, corde meditari studuit, semper opera sancta adimplere non distulit. Adeo ut in infantia sua cum diebus Quadragesimae parvitas; ejus consulens, sive ut illa aetas contigua robustius convalesceret, esu quotidiano, competenti prandii hora cibum ei porrigerem; illa in virtute Domini positum habens cor, egentibus eum ministrans, furtim beatum exercebat jejunium. Sicque diebus singulis ipsa agente, pene maximum abstinentiae tempus elapsum erat, cum clandestina infantis devotio vix quibusdam revelatur indicibus. Quam talibus inhibere votis ipsa obnitens, ne prius quam illud tenerrimum corpus adolesceret, marcore abstinentiae quassaretur, conata sum jam ad epulum suadere diurnum. Eam tamen non potui provocare ad vescendum, nisi sero, et comminatione continua; perfecit tamen votum suum electa Christi sponsa. »

4. Ex eo tempore mater solerti vigilantia sobolis mores procurans, eamque in omnibus rebus Christo assignatam esse considerans, nullatenus deinceps contraire piis puellae affectibus audeat. Venerabilis vero puella Deo duntaxat placere studens, provida observatrix Evangelii attendebat Christo monenti et dicenti: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv, 23).* Ita purissimum caelestis executione praeccepti introrsus praeparans habitaculum, nihilominus sanctae et individuae Trinitatis quotidiano frui meretur adventu.

5. Verum dum exercitio sanctitatis id quod clam meditabatur, uberius in amorem Christi proderet, laetareturque se Christo per eandem religionem pe-

\* Haec vita et passio in caeteris editionibus leguntur in cap. 8, lib. II Mem. Martyr., ut jam ibi monuimus.

† Hispanismus merus. MORAL. Vide Scholia in lib. I Memor., num. 18.

rennius esse ascitam, nec tamen passim fidelium interesse conventibus auderet, eo quod fratrem pestiferi dogmatis perfidum haberet cultorem, qui ejus assidue conversationem exploraret; ut ipsa erat natura prudens, et calens ingenio, didicit a sapientibus nihil proficere obscuratam credulitatem, et celatam confessionem Trinitatis, præsertim cum scriptum sit: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem* (Rom. x, 10); et iterum in Evangelio: *Omnis qui confitetur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo, qui est in cælis: et qui negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo, qui est in cælis* (Math. x, 32, 33).

*Deserit paternam domum, ad quem postea revertitur.*

6. Igitur instructa utiliter quomodo se in confessione nominis Christi haberet, sciensque non leve esse discrimen latenter credere Christum, et publice existere vexillo Satanæ denotatam; matre hinc inconsulta domum relinquens, clam cum sorore sua fugam iniiit. Seseque tutioribus locis inter Christicolæ collocantibus, sævissima insectatione frater earum (quem supra meminimus) propter illas Dei lacerat Ecclesiam, adeo ut nonnullos clericorum carceri tradens, conventum ubique religiosarum feminarum persequeretur. Et cum agnoscerent infestationem, quæ erga sortem Domini grassabatur, indignum dijudicantes se esse tutas, et Ecclesiam Dei vapulare: illico sancta Flora, quæ se noverat ad tale prælium divinitus fuisse electam, publico regressu in domum revertens ait: « En ego, quam quæritis, adsum in medio vestri, pro qua Dei sortem insectamini: assisto intrepida, Christo credula, religioni favens catholicæ, stigmata crucis gerens, et omnium quæ cultum pietatis insinuant affectatrix. Vos modo, si potestis, hanc enervate confessionem: satagite crudelioribus tormentis fidem meam evincere, et (quod fieri omnino dubito) a Christo me separari contendite: pro cuius amore quidquid ad supplicium meum sævus imploderit arbiter, gratissimis decrevi animis supportare. Credo, probabitis me inter pœnas fortiori pertinacia, quam nunc in prima congressione, Christum Jesum confiteri. »

*A fratre torquetur, et accusatur ut Christiana, sed fortiter Christum confitetur: quamobrem dire verberatur.*

7. Frater autem ejus ille perversus hæc audiens, cædibus ac minis interdum, et blandis eam nitebatur revocare sermonibus. Sed cum cerneret, nihil conatum suum proficere, quinimo se quasso aspiens labore consumi, ad judicem eam pertrahit, dicens: « Hanc mihi sororem, o judex, ultimus partus matris eiecit, quæ simul mecum cæremonias legis

<sup>a</sup> Virgilli est hemistichium, quod sciens volensque Eulogius sicut alia hujusmodi interseruit.  
MORAL.

<sup>b</sup> Catena aliquando in usum pessuli deservit.  
MORAL.

venerabiliter excolens, debitum semper erga cultum fidei nostræ obsequium exhibebat; sed Christiani crebro eam urgentes instinetu, vatem nostrum abnegare, ritumque delestari fecerunt, et quadam lenocinatione Christum esse Deum credere illexerunt. Quam judex, utrum se sic haberet illa delatoris germani quæstio, sciscitatur. Extemplo ipsa fratrem impium abnegat, cultumque Mahometanum se nulloatenus novisse testatur; et adjungit: « Christum ab infantia mea novi, ipsius documentis instructa sum, ipsum habere Deum decrevi, ipsique integritatem corporis mei ejus olim thalamis oblectanda promisi. » Hæc ubi virgo sanctissima protulit, mox sacrilegum peccus judicis furor immanis exagitat, et in cædem martyris iram admovens, inter utrumque satellitem apprehensis manibus eam extendi præcepit, diroque verbere caput ejus pertundens, tandiu flagris insistit, quousque decisa cum cæsarie cute, os verticis nudum pateret. Perdurat nihilominus adolescens martyr et virgo in sua confessione. Tunc judex semivivam et pene exanimem impio fratri eam delegans, admonet, ut confota medicamina, et verbo legis instructa sibi demum, nisi se converterit, præsentetur.

*Includitur domi a fratre, sed aufugit et delitescit usque ad tempus martyrii.*

8. Perductam deinde in domum suam Christi virginem hostis, non frater, ille iniquus domesticis eam feminis demulcendam fomento et verbo committit, magnis solummodo trabibus catenarum<sup>b</sup> feras mansionis obrudens. Quia ingenti maceria totius prædioli ambitus præmunitus, omnino de nulla evadendi sollicitudine quemquam arguebat. Ideoque non post multos dies vulneribus expiata fortis Flora, cum se sospitem esse sentiret, quadam nocte per contiguum (2) infra cortem domui hærens tugurium, celsum parietem juvante Domino scandens, inde se foris plateali solo projecit. Quæ nullo stimulata dolore, cœpit per tenebras noctis, angelico comitante ducatu, quo Dominus vellet ingredi, sicque cujusdam fidelis inter illud chaos nocturnum hospitio recreata, cum aliquandiu ibidem commaneret, deinceps præclarum (3) Tuccitanæ urbis viculum<sup>c</sup> Ossariam intuitu latendi petens, ibi cum<sup>d</sup> sorore sua usque ad tempus, quo martyrium consummavit, delituit. Et ego, ego ille peccator, ego dives iniquitatum, qui a principio martyrii sui amicitia ejus fruitus sum, combinatis manibus meis cætrices reverentissimæ et delicatæ illius verticis attractavi, cum ictibus flagellorum virginalls coma elapsa fuisset.

*Sancta Maria Virgo et martyr. Traditur educanda in cænobio Cateclarensi.*

9. Verum quia Deo factore beatæ virginis Floræ

<sup>c</sup> Hoc oppidum, quanquam præclarum dicatur, nullam sui memoriam reliquit. Id.

<sup>d</sup> Baldegothone sine dubio, ad quam post Floræ martyrium ipse, Eulogius epistolam dedit. Sænot.

auspiciū conversationis fac martyrii adnotatum A est; operæ pretium reor, si itidem sanctæ Virginis Mariæ et martyris processum nativitatis, primordiaque religionis edisseram; ut quibus par fuit consensus præliandi idemque assensus pro justitia moriendi consimilis exstet in relatu vocationis etiam hujus virginis intentio calami. Hujus pater ex oppido Eleplensi non infimus prosapia, Christianus tamen, huc adventasse perhibetur. Qui ex genere Arabum conjugem ducens, totius impietatis errore eam emundans, Christi fidei consignavit. Quapropter cum eadem conjugē proprium incolere arvum non valens, per diversa profugus agitur, quousque divino gubernaculo, ad oppidum Froniano pervenit, qui in montana Cordubensi in parte occidentali duodecim ab urbe milliaribus distat, utroque pignore comitante, quod ex ea susceperat, Walabonso scilicet, et Maria. Ibi vitam suam pro viribus sustentarunt; ibi mulier illa luporum erepta faucibus, in fide Christi perseverans, post nonnullum tempus in Domino requievit; ibi superstes vir gradu confessionis potitus, arctissimum vitæ perennis callem gaudiis oblectandus cœlestibus ingreditur. Sed puerum ecclesiasticis regulis educandum, sortique Domini admiscendum piæ memoriæ Salvatori presbytero tradidit, qui tunc præclaro regimine sancti Felicis monasterium, quod in eo loco fundatum est, gubernabat. Sanctam vero hanc virginem Deo devovens, Cateclarensi cœnobio, quod gloriosæ et semper Virginis sanctæ Mariæ genitricis Domini fulget memoria, consignavit, constituens eam apud quamdam summæ sanctimonix feminam (4) Artemiam nomine, quæ et ipsa geminum pignus per martyrialem obitum olim cœlo præmiserat, Adulphum scilicet, et Joannem, qui in primordio regni principis hujus viriliter de hoste triumpharunt. Quorum instar siderum cœli gesta micantia ad emolumentum Ecclesiæ sanctæ, et exemplum debiliū, senex et magister noster, atque illustrissimus doctor (de quo in libro a primo meminimus) beatæ recordationis et memoriæ Speraindeo abbas stylo latiori composuit.

*Quam pie educatur.*

40. Artemia igitur gratia sanctitatis, provec-tæque ætatis, seu obtentu martyrum filiorum, cæteris in eodem cœnobio commanentibus feminis antecellens, totius monasterii virginalis conventus jussu auctoritatis ejus intendebatur. Docuit autem puellam, sicut ipsa noverat, Deo servire in omni humilitate, castitate, et obedientia, et timore Domini animum ejus exercens. At non post multum tempus prædicto sacerdote Salvatore mundo recedente, puerum etiam ad se nutriendum pater reduxit. Qui duo futuri martyres gratia Spiritus sancti in Dei timore magnopere proficiunt. Tandem vero per gradus ecclesiasticos adolescens ille Walabonsus succrescens, honore diaconii fungitur (pollente nihilominus in

omni honestate religionis sanctimoniali puella, cum se nimia charitate diligerent, et alternanti germanitatis dulcedine in omni dilectione spiritali sibi invicem obedirent). Quia vero præcedebat ætate Virgo sanctissima adolescentem germanum, loco genitricis soror ab eo excolitur, et in prolis affectum commutavit fraternum amorem.

*Ejus fratre pro Christo interfecto, e monasterio sancta egreditur, eique Flora occurrit, et utraque judici se offert.*

41. Igitur dum inter eos hæc assidue gererentur, dispensante Deo, Levita dignissimus Walabonsus cum beato Petro presbytero, seu cum cæteris confessoribus (sicut superius b comprehensum est) martyrio coronatur. Et qui ævo ultimus erat sorori, fit primus electione martyrii. Denique remanet destituta præsentiali solatio fratris Christi ancilla, quæ ante mundi constitutionem ad martyrium prædestinata, intus extraque semper tuebatur intercessione fraterna. Et (ut se habet conditio fragilis) cum crebrius fraternum suspiraret obtutum, cujus in proximo fruitura erat consortio, per quietem quamdam sanctus martyr quamdam admonet religiosam, ut jam soror Maria pro se plorare desisteret, quoniam vicino tempore ad eum in supernis esset ventura. Ex eo die uritur cor virginis amore martyrii, et quæ fratris obitum impatienter lugebat, subito divinitus illustrata impatienti ardore ad martyrium anhelat.

42. Quodam igitur die, invitante, ut credo, Christo, monasterium derelinquens, forum petitura descendit, quo sicut cæteri martyres, qui jam cœlesti præmio oblectabantur, hæc quoque virgo Christum confitendo, et fidei sanctæ adversarium repellendo, corona martyrii potiretur. Quæ dum ecclesiam beati Aciscli martyris in ipso adhuc itinere positam intuitu Dominum obsecrandi intrasset, Dei nutu ibidem sanctam Floram in suffragio suo preces martyrum advocantem invenit. Quæ et ipsa Christo dicenti sibi (5): Iterum venio crucifigi, redivivo præliandi studio calens, olim cœpti martyrii palmam e loco latibuli sui alacris inventura descenderat. Tunc se invicem datis oculis salutantes, alterno consulto explorant se. Et cum unum idemque votum suum existere mutua proderet confessio, dimidiante Christo qui dixerat: *Ubi unque fuerint duo, vel tres in nomine meo congregati, ibi sum in medio eorum* (Math. xviii, 20); illico indissolubili fœdere charitatis nectuntur, nulla se ab invicem occasione divellendæ, nulla intercedente fortuna desciscendæ, nullisque ab alterutro, quamvis sævissimis, imminentibus casibus disparandæ, qui ad interitum earum pro confessione veritatis exaggerarentur, quousque et ista Christum, et illa in cœlestibus fratrem adiret Walabonsum. Sicque in ipso impetu judicibus assistentes, ita firmiori allocutione prima, ut reor, sanctissima Flora eos aggreditur, dicens:

<sup>a</sup> Lib. I Memor., num. 7.

<sup>b</sup> Lib. II Memor., cap. 4.

13. « En ego illa sum, quæ, pro eo quod gentilitio a semine procreata Christo adhaeserim, dudum a vobis, ut eum abnegarem, diro verberere lacerata sum. Quæ hactenus infirmitate carnis huc illucque profuga delitescens<sup>a</sup>, nunc jam in virtute Dei mei subnixæ, vestris adstare non verens prætoriiis, eadem qua primum constantia Christum Deum in veritate profiteor, scelerosumque dogmatistam vestrum pseudopphetam, adulterum, magum et maleficum esse protestor. » Tunc deinde virgo venerabilis Maria diffusionem celestium gratiarum sanctificato protulit ore : « Et ego, iudex, olim inter illos confessores magnificos habens germanum, qui non levi subsannatione vatem vestrum infamantes occubuerunt, similique audacia Christum esse in veritate Deum asserens, ritum vestrum legisque cæremonias B dæmoniorum figmenta esse profiteor. » Exemplo sævissimus arbiter vesano concitatus furore, sub voce illa terribili frendens, virginale propositum asperrimo deterret boatu, minis exprobrat, clamoribus arguit, adjiciens carceris squalorem, et contubernium scortorum.

*Carceri mancipantur, ubi eos confortat S. Eulogius.*

14. Suscipiunt denique abdita carceris sponsarum Christi membra tuenda magis quam eliminanda, quæ semper pudico honestata decore ab ipsis cunabulis actu sanctimonix præpollentes, præcipua virtutum gratia reluxerunt. In quibus aliquandiu sanctæ virginis permanentes, insistunt jejunio, orationi incumbunt, totumque illum horrorem ergastuli celestium meditatione hymnorum expediunt. Tunc nos etiam ex antro<sup>b</sup> deducti, cum isti carceri deputarentur, Deo favente, ad instructionem illarum, librum *Documentum Martyrii* condimus; eisque jam pene a proposito suasionem quorundam labentibus, in solatium meditandi et consummandi prælia inchoata

<sup>a</sup> Per integrum sexennium a fugæ suæ tempore, ut constat ex *Docum.*, num. 21. SCHOT.

<sup>b</sup> Diximus jam (Schol. in cap. 6, lib. II, Mem.)

dicavimus, connectentes in finem opusculi orationem suo certamini, omnique Ecclesiæ congruentem.

*Inde eductæ occiduntur.*

15. Igitur permanentes in laudibus Dei, et sacratissimæ virginis, post tertiam admonitionem prosternendæ in forum eductæ sunt. Taceam judicis sciscitationem vicibus allatam eis, vel una vel sigillatim ad beatissimam Floram (6), sicuti jam alibi<sup>c</sup> digessimus. Et intuitu medioeritatis aliquid silentis, ne fastidium protractus sermo legentibus generet, mors virginum pretiosa stylum competenti fine coarctat. Inde præcipiti ducatu ad locum decollationis ductæ, sacra signacula vultibus imprimunt. Et sic, extensis collis, post beatam Floram sancta Maria prosternitur. Quorum corpora canibus devoranda ac volucris discernenda ibidem relinquentes, alio die in flumen projecerunt. E quibus cadaver sanctæ Mariæ virginis et martyris cænobio Cateclarensi, a quo ad martyrium descenderat, donante Deo reponitur; cum tamen corpus beatissimæ virginis et martyris Floræ, quo situ Dominus reposerit, penitus ignoretur. Capita vero illarum in Basilica sancti Aciscli martyris reconduntur, quo præsentiali corporis sui favore populos Christianos tuetur.

16. Ultimo tantummodo historix loco insinuare curamus, quod, priusquam virgines beatæ deciderent, quibusdam consorioribus promiserunt quod eo ipso, quo Christi coronatori suo assisterent obtentu adeptæ gratiæ sponsum precantes, nos vinculis liberarent; quod ita Deo fautore peractum est. Nam illæ octavo Kalendarum Decembris martyrium consummantes, nos tertio earumdem Kalendarum compedibus resolutos ab squalore carceris eruerunt, æra qua supra. Per Christum Dominum nostrum, qui vivit cum Patre et Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

de utriusque carceris Cordubensis discrimine. MORAL.

<sup>c</sup> In epist. ad Alvarum quæ sequitur.

## SANCTI EULOGII EPISTOLÆ<sup>a</sup>

### EPISTOLA PRIMA

AD ALVARUM.

*Martyrium duarum virginum Floræ et Mariæ celebrat.*

Charissimo in Domino Jesu Christo fratri meo ALVARO EULOGIUS.

1. Magnificavit Dominus misericordiam suam nobiscum, mi frater, et facti sumus lætantes (*Psal. cxxv*, 3). Quia quibus verbum vitæ in lacrymis seminavi-

<sup>a</sup> Nonnullas tantum S. Eulogii epistolas hic representamus, cum cæteras suis propriis locis ediderimus, illis opusculis præfixas quorum occasione scriptæ sunt.

PATROL. CXV.

mus, in gaudio victoriæ fructum metisse videmus. Videmus enim virgines nostras, debellato principe tenebrarum, conculcatis mundialium oblectamentis affectionum, accensis<sup>b</sup> adorarum lampadibus, obviam prosiliisse sponso ac regi cœlorum. Et, quia semper se hostiam vivam, sanctam, Deo placentem præparaverunt, ideo cœlestis aulæ limina adeuntes intraverunt, invitante Christo ad nuptias, cantantes canticum novum, atque dicentes : Dignus es, Do-

<sup>b</sup> Hoc est, palmarum et gloriæ triumphalis. Diximus de hac voce in ipso *martyriali Docum.* (Schol. num. 2.) Manifestum autem est, quam Servatoris nostri parabolam respiciat. MORAL.

27